

DE SYNAGOGE VAN ALKMAAR

Thema's: Deportatie, Jodenvervolging, Na de Tweede Wereldoorlog

Locatie: Alkmaar, Nederland

Door: Anne Stoop en Dorien Haan

Dit verhaal gaat over de synagoge van Alkmaar. Een gebouw met een bijzonder verhaal, omdat het verhaal van de deportatie van vele Alkmaarse Joden erin besloten ligt. Sinds de Tweede Wereldoorlog, toen de synagoge middenin een dienst moest sluiten vanwege een grote razzia, was de synagoge geen synagoge meer. Na jaren leegstand werd het een protestants geloofsgebouw. Pas sinds 2011 is de synagoge weer als synagoge in gebruik en is het opnieuw een belangrijk middelpunt van de Joodse gemeenschap van Alkmaar.

PERSONAGES ACTEUR 1
 ACTEUR 2
 ACTEUR 3

ACTEUR 1, 2 en 3 vertellen samen het verhaal aan het publiek

ACTEUR 1 Welkom in de synagoge van Alkmaar
 Wij hebben ons de afgelopen weken verdiept
 in de geschiedenis van Alkmaar ten tijde van de Tweede
 Wereldoorlog
 We spraken met ouderen die de oorlog hebben meegemaakt,
 en met kinderen daarvan, over hun herinneringen
 Nu delen we met jullie het verhaal van deze synagoge

ACTEUR 2 Nu kent bijna niemand deze synagoge,
 maar dat was tot 1942 heel anders
 Alkmaar was een van de eerste plaatsen in Nederland
 waar Joden in vrijheid hun religie konden praktiseren
 En omdat steeds meer Joodse families zich in de buurt vestigden,
 werd in 1826 dit gebouw gekocht en omgebouwd tot synagoge
 Op 28 februari 1942 werd dat wat de laatste dienst zou blijken
 ruw verstoord door de Duitse bezetter
 Het gebouw werd ontruimd en in de dagen na de inval
 kregen alle Alkmaarse Joden het bevel zich te melden op het
 station,
 waar vanuit ze naar Amsterdam gestuurd werden

Dat zou hun laatste woonplaats worden,
voordat ze naar verschillende vernietigingskampen gedeporteerd
werden
Vele van deze Alkmaarders zijn niet meer teruggekeerd
Ieder die omkwam wordt met het monument in deze synagoge
herdacht
Nu, maar ook in de dagen hiervoor en de dagen hierna,
zullen alle namen genoemd blijven worden
Zodat zij voortleven

ACTEUR 3

De ontruiming van de synagoge had een lege, kille ruimte
achtergelaten
De rabbijn die de dienst had geleid op 28 februari 1942
was de laatste die het gebouw verliet
Eén laatste keer keek hij de synagoge rond,
voordat hij definitief het licht uit deed
Het gebouw stond daarna tien jaar leeg
De Hongerwinter had ervoor gezorgd dat er geen hout
of kostbare spullen meer te vinden waren
En in 1952 waren er van de oorspronkelijke Joodse gemeenschap
nog maar zó weinig mensen over,
dat er besloten werd over te gaan tot de verkoop van het gebouw
De synagoge werd eigendom van de Baptistengemeenschap
In het glas-in-lood werd de davidsster vervangen door een kruisje
en al snel was er van het Joodse gebedshuis weinig meer te zien
Dankzij Loes Citroen en de Stichting Alkmaarse Synagoge
kwam het gebouw tien jaar geleden weer terug in de Joodse
gemeenschap
Zij kochten de synagoge terug van de Baptistengemeente
en op 15 november 2011 werd het licht,
dat zoveel jaren geleden door de rabbijn was uitgedoofd,
door zijn kleinzoon weer aangestoken

ACTEUR 1

Wie denkt dat antisemitisme alleen in de Tweede Wereldoorlog
bestond,
heeft het mis

ACTEUR 2

Al eeuwenlang bestaan er periodes waarin jodenhaat opspeelt

ACTEUR 3

Periodes waarin Joden verdreven worden
en worden gedwongen op zoek te gaan naar een nieuwe
vestigingsplaats
Keer op keer op keer

In 2018 ging de voorstelling 'Geluid van stilte' in première in Alkmaar (regie: Dorien Haan en Anne Stoop – productiehuis: Artiance). Een voorstelling in en over de synagoge van Alkmaar. Deze werd in 1942 op last van de Duitse bezetter gesloten, waarna de Joden werden gedeporteerd en de synagoge werd leeggeroofd. Het gebouw werd pas in 2011 weer opnieuw in gebruik genomen als synagoge en vormde op 4 mei het decor voor deze voorstelling. Verhalen over de synagoge van Alkmaar, en nog veel meer verhalen

vanuit tien gemeenten in Noord-Holland, blijven bewaard in Regionaal Archief Alkmaar (<https://www.regionaalarchiefalkmaar.nl/>).

© 2021 Atelier van Herinnering